

Evanjelium z 18. októbra 2020

29. nedeľa všedného dňa - Rok A - Matúš Matúš 22,15-21

Prepis videokomentára biblistu Fernanda Armelliniho, ktorý autor nerecenzoval

Farizeji sa radili, ako pristihnúť Ježiša pri chybe v jeho rečiach.

Preto k nemu poslali svojich učeníkov spolu s Herodesom, aby mu povedali: "Učiteľ, vieme, že si pravdivý a učíš Božej ceste podľa pravdy. Nikoho neobdivuješ, pretože k nikomu nevzhliadaš. 17 Povedz nám teda svoj názor: Je dovolené alebo nie platiť daň cisárovi?" Ježiš však poznal ich zlobu a odpovedal: "Pokrytci, prečo ma chcete skúšať? Ukážte mi mincu dane." A oni mu darovali mincu. Spýtal sa ich: "Čí je tento obraz a nápis?" Odpovedali mu: "Cisárove." Potom im povedal: "Vráťte cisárovi, čo je cisárovo, a Bohu, čo je Božie.

Ježišov výrok: "**Dávajte cisárovi, čo je cisárovo, a Bohu, čo je Božie**" je jedným z najznámejších a tiež najcitovanejších, žiaľ, často nemiestnych.

Počuli sme, že ho volajú tí, ktorí sú pri politickej moci, keď chcú vyzvať cirkevnú hierarchiu, aby zostala na svojom mieste a nemiešala sa do politických záležitostí, a tí, ktorí oprávnene obhajujú sekularitu štátu, ho používajú ako heslo.

Škoda, že ho tiež citujú z ruky....

Potom sme to počuli od cirkevných autorít, ktoré sa odvolávajú na panovníkov, pretože si od nich nárokuje práva, ktoré prináležia náboženskej autorite.

V minulosti sa naň odvolávala cirkevná autorita, keď sa cítila oprávnená sakralizovať určité politické inštitúcie a tiež ospravedlniť svetskú moc cirkvi.

Dnes ho niektorí ľudia používajú banálnejšie, aby vyzvali tých, ktorí sú im niečo dlžní: Dajte cisárovi, čo je cisárovo.

Dobre, uveďme si epizódu, v ktorej Ježiš vyslovil túto vetu, aby sme lepšie pochopili posolstvo, ktoré nám chce odovzdať a ktoré je veľmi dôležité.

Ježiš bol v Jeruzaleme niekoľko dní, už mal za sebou sériu sporov, veľmi živých, s náboženskými vodcami, potom urobil provokatívne gesto: vyhnal chrámových predavačov.

To znamenalo priamy útok na kňazskú kastu, ktorej ekonomické záujmy boli dotknuté.

Skrátka, medzi Ježišom a jeho protivníkmi vznikla veľmi napätá situácia a dnes sa opäť stretávame s diskusiou medzi ním a týmito autoritami. Na úvod musíme priblížiť politickú situáciu.

Judea bola v Rímskej ríši známa svojím nepokojom, nikdy nebola pokojná, ale roky Ježišovho verejného života prebehli pokojne. Boli tu povstania, ale pred dvadsiatimi, tridsiatimi rokmi, povstania, ktoré boli okamžite krvavo potlačené a nasledovalo ukrižovanie.

Slávny je ten, ktorý sa odohral v Seforise. Keď mal Ježiš tri roky, došlo k povstaniu, ktoré Varus udusil v krvi a niekoľko kilometrov od Nazareta dal ukrižovať 2000 povstalcov.

Bol to ten istý Quintilius Varus, ktorý prišiel o život v slávnej bitke pri Teutoburgu.

O desať rokov neskôr sa okrem tejto vzbury odohrala aj ďalšia, vzburá Júdu Galilejského, o ktorej sa tiež píše v Skutkoch apoštolov a ktorá sa odohrala počas sčítania ľudu za Kvirína. Ježiš mal 13 rokov, keď došlo k tomuto povstaniu, po ktorom nasledovalo ukrižovanie. V čase Ježišovho verejného života však bola situácia pokojná, pretože sa ešte neobjavili zelóti, ktorí mali vyprovokovať povstanie, ktoré viedlo k zničeniu Jeruzalema v roku 70 n. l.

V Palestíne sa teda žilo podriadené Rímu, hoci človek musel znášať mimoriadne zaťažujúci daňový systém. Existovali dane zo všetkého: z pôdy, z budov, z transakcií, daň z povolania, mýto na cestách pri preprave tovaru, skrátka. Skúsili si to vypočítať: 50 percent zisku skončilo na daniach.

Jedna daň však bola najnenávidenejšia zo všetkých, a to testatum (latinsky *tributum capitis*), teda daň vo výške ročnej sumy peňazí, ktorú musel platiť každý. Ženy od 12 rokov, muži od 14 rokov až do 65. A práve na túto daň sa vzťahuje dnešná evanjeliová epizóda.

Je zrejmé, že spochybňovanie daní bolo najnebezpečnejšie, pretože by ste boli obvinení z poburovania, a to by bolo aj jedno z obvinení, ktoré by sa nenápadne vzneslo voči Ježišovi, že nabáda ľudí, aby neplatili dane cisárovi.

Pripomíname si to medzi obvineniami vznesenými proti Ježišovi pred Pilátom.

Dobré. V tomto kontexte Ježišovi protivníci nastražili pascu, pretože chceli nájsť dôvod, aby ho mohli odsúdiť.

Počúvajme:

Farizeji sa radili, ako pristihnúť Ježiša pri chybe v jeho rečiach.

Preto k nemu poslali svojich učeníkov spolu s Herodesom, aby mu povedali: "Učiteľ, vieme, že si pravdivý a učíš Božej ceste podľa pravdy. Nikoho neobdivuješ, pretože k nikomu nevzhliadaš.

Povedz nám teda svoj názor: je dovolené, alebo nie, platiť daň cisárovi?"

Na scénu vstupujú dve skupiny Ježišových odporcov.

Sú to farizeji, ktorých veľmi dobre poznáme, pretože sa neustále objavujú v evanjeliách: sú to duchovní vodcovia, strážcovia tradície Izraela, oni sú tí, ktorí určujú, čo je správne a čo nie, poznajú Starý zákon, teda ľudia, ktorí sú spojení s duchovným aspektom izraelského národa.

Druhou skupinou sú herodiáni: poznáme ich menej, ale tiež sa objavujú v evanjeliách. Ježiš varuje pred kvasom farizejov aj herodiánov. Toto spojenectvo dvoch skupín je zvláštne, pretože farizeji a herodiáni sa politicky postavili na opačné strany.

Farizeji považovali podporu rímskej okupácie za bezbožnosť, pretože Rimania boli pohania, ktorí znesväcovali Svätú zem svojimi modlami a nemorálnym životom.

Na druhej strane Herodiáni boli priatelia Herodesa, od ktorého prevzali svoje meno, Herodes Antipas, ten, ktorého Ježiš nazýva líškou, čo neznamená ľstivý, ale bábka, bez osobnosti, sukuba.

cisára Tibéria, tyrana v službe. V skutočnosti už pred desiatimi rokmi postavil nové hlavné mesto;

najprv sídlil v Seforis, neďaleko Nazaretu, potom, keď vybudoval nové hlavné mesto, nazval ho samozrejme Tiberias, poklona cisárovi Tiberiovi.

Herodiáni boli jeho priatelia, teda kolaboranti s rímskymi okupantmi.

Tieto dve skupiny sa spojili proti Ježišovi a dôvod tohto neprirodzeného spojenectva nájdeme v dnešnom úryvku evanjelia, pretože Ježiš sa svojím posolstvom dotýka oboch skupín.

Stretnú sa a začnú s dlhou predslovnou rečou, ktorá je najkrajšou chválospevom na Ježiša, ktorý sa objavuje v evanjeliách, túto chválospev robia jeho protivníci. A oni hovoria:

si pravdivý, nie si v úcte, všetci to vedia, učíš Božej ceste, pred nikým nemáš úctu a nikomu sa nepozeráš do tváre".

Preto uznávajú, že Ježiš odmieta kompromisy a má odvahu povedať, čo si myslí. No z úst farizejov a herodiánov majú tieto úslužné slová jediný cieľ, prinútiť Ježiša, aby sa neodklonil, aby neodbočil s argumentáciou. chcú, aby povedal: Áno alebo Nie, lebo oni mali dobre naštudovanú svoju zákernosť.

Nech už Ježiš odpovedal akokoľvek, dostal sa do problémov,

Keby bol povedal: **Áno, je dovolené platiť daň cisárovi**, stal by sa priateľom Rimanov, kolaborantom, stal by sa neoblíbeným u všetkých ľudí,

Keby bol povedal: **Nie**, problémy, hneď by tam boli herodiáni, ktorí by ho odsúdili ako rozvracača a protinožca.

S chválou musíme byť vždy opatrní, pretože tí, ktorí nás chvália, majú vždy nejaký vlastný cieľ, určite nás chcú mať na svojej strane alebo nás chcú požiadať o láskavosť.

No po chválospeve vyhod' otázku, hneď nám povedz svoj názor, áno alebo nie, neodbočuj: je dovolené platiť daň cisárovi? Vypočujme si Ježišovu odpoveď

18 Ale Ježiš, poznajúc ich zlobu, odpovedal: Pokrytci, prečo ma chcete skúšať? 19 Ukážte mi mincu dane." A oni mu darovali mincu. 20 Opýtal sa ich: "Tento obraz a nápis sú čie?" 21 Oni mu odpovedali: "Cisárovo." Potom im povedal: "Vráťte cisárovi, čo je cisárovo, a Bohu, čo je Božie.

Pred odpoveďou na otázku Ježiš farizejom a herodiánom hovorí: *Pozrite, uvedomujem si, že na mňa chystáte pascu, ale nemám v úmysle odpovedať vyhýbavo alebo zámerne záhadne, aby si potom každý mohol moje slová vykladať podľa vlastného uváženia.*
Nie, chcem sa dostať k jadru problému.

A dobre si všimnite, že dnes mnohí kazatelia zdôrazňujú povinnosť platiť dane, čo je vždy vhodné odporúčanie, ale Ježiš dnes nehovorí o tejto povinnosti platiť dane. Veľmi jasne sa k tejto téme vyjadrí Pavol v liste Rimanom, keď píše kresťanom žijúcim v hlavnom meste. Čo im povie - sme v čase Nerona, na začiatku jeho vlády, má dvadsať rokov, tento cisár, ktorý bol na začiatku zhovievavý, mierny.

No Pavol píše týmto kresťanom a hovorí: "Každý nech sa podriaďuje ustanoveným autoritám, lebo niet inej autority ako od Boha, a tie, ktoré existujú, ustanovil Boh, a kto sa protiví autorite

sa stavia proti poriadku, ktorý chce Boh."

Človek je spoločenský, a preto je potrebné, aby niekto túto spoločnosť organizoval a štruktúroval a potom vyvodzoval dôsledky: človek sa musí podriaďovať tejto autorite nie preto, že by sa bál trestu, ale z povinnosti svedomia, a preto odporúča: "**Odovzdajte každému, čo mu patrí: komu komu dlžíte dane, tomu dávajte dane, komu dane, tomu dane, komu strach, tomu strach, komu úcta, tomu úcta.**"

A Pavol o tom hovorí ako o niečom, čo je samozrejme samo osebe, že nebolo potrebné, aby prišiel Boží syn a povedal nám, že musíme platiť dane. Každý má povinnosť prispievať k dobrému životu spoločnosti podľa svojich možností a kresťan v tomto smere musí byť občanom príkladný, pretože musí milovať. A milovať neznamena len milovať tých, ktorí to potrebujú, tých, ktorí sú im blízki, ale prejavom lásky je chcieť, aby táto spoločnosť bola usporiadaná tak, aby všetci mohli žiť ako skutočné Božie deti.

Problém je teda iný a je veľmi dobre predstavený v otázke, ktorú položili farizeji a herodiáni: Je *dovolené alebo nie platiť daň cisárovi?*

Platiť daň znamená uznávať Tiberia za kráľa, hoci jediným kráľom Izraela je Boh.

Ježiš odpovedá: "**Ukážte mi mincu,**" a oni mu predložia peniaze. Je zaujímavé, že Ježiš ich žiada, aby mu ukázali mince: to znamená, že on ich nemá a oni áno; a Ježiš ich nekarhá za to, že majú mince. Nevkladali si ruku do vrečka, pretože v tom čase oblečenie nemalo vrecká, ale mince mali uložené vo vrecúšku pod šatami, no a potom vrecúško vytiahli a mincu ukázali.

Z akého dôvodu ich Ježiš nazval pokrytcami?

Pretože všetci bežne používajú tieto mince, keď idú na trh, pretože všetky mince "**purtoten**" bez vyobrazení, ktoré sa v chráme používali len na obety, vonku nemali absolútne žiadnu hodnotu.

A bolo dobré, že ľudia používali tieto mince, Ježiš si s tým nerobí starosti: *nemajte výčitky svedomia, keď idete nakupovať, ja ich, bohužiaľ, nemám, ale tie, ktoré som dostával, keď som sám robil nejakú službu, používal som ich, to nie je problém.* A je zaujímavé, že majú výčitky svedomia len pri ich používaní na platenie dane.

Keď má v ruke mincu, Ježiš sa pýta na dve veci. Prečo kladie tieto otázky?

Aby sme pochopili, kam nás chce zaviesť, pýta sa: **Čie sú to obrazy a či je to nápis?**

Cézarova odpoveď.

Táto minca pocty zbožnému Židovi je odporná už pri pohľade na ňu. Z akého dôvodu?

Pretože veľmi dobre vieme, čo stanovuje kniha Deuteronomium a kniha Exodus: Izraeliti si nemôžu robiť obrazy.

Dôvodom je nebezpečenstvo, že tieto obrazy sa potom stávajú modlami, že ich vyvolávajú, presne

ako pohania, a Boh Izraela je jedinečný a žiarlivý, nechce, aby sa po jeho boku uctievali modly.

Pozrime sa na tieto peniaze, ktoré dal raziť Tiberius: na jednej strane je zobrazený rímsky cisár a je na nich nápis *Tiberius Caesar, syn božského Augusta*.

Dvakrát sa spomína božský August Sebastos. A na zadnej strane je titul - *pontifex maximus* - najvyšší pontifex Tiberius - a obraz sediacej ženy je symbolom mieru.

Pravdepodobne Livia, Tiberiova matka, Octaviánova tretia manželka, a sú zobrazovaní, on ako Jupiter a ona ako Juno.

Hovoril som, že zbožný Žid, keď vidí túto mincu, je konfrontovaný s otvoreným modlárstvom. To je problém, nie povinnosť alebo neplatenie daní, ale toto modlárstvo.

Pokúsme sa teda pochopiť, kam chce Ježiš teraz viesť túto reč.

Ježiš sa pýta: kam umiestnil cisár Tiberius svoju podobizeň? O peniazoch. Chcete vedieť, ako vyzerá Tiberius? Musíte sa zamerať na peniaze. On je jeho zástupcom na zemi, najvyšším pontifikom tohto Boha, ktorý je peniazmi. Je to on, kto riadi kult peňazí, modlu, ktorú všetci uctievali v jeho ríši. Peniaze sú hnacím motorom života ríše a Tiberius je najvyšším kňazom tohto náboženstva.

A Ježiš, pripomeňme si, postavil uctievanie pravého Boha a uctievanie peňazí do nezlučiteľného protikladu.

Nikto nie je ateista, v Biblii nie je strach z ateizmu, nie je tam žiadna zmienka o ateizme, nebezpečenstvom je modloslužba! Pretože každý má Boha, vždy má niekoho alebo niečo, čo je referenčným bodom pre všetky myšlienky, všetky rozhodnutia, všetky voľby. Tá alebo tá vec, ktorá naznačuje program.

Napríklad: ak Boh, na ktorého myslíte a ktorý vás vedie, je Bohom Ježiša Nazaretského, v každom okamihu vám ukáže, ako môžete niekoho urobiť šťastným. Ak je bohom, ktorého uctievaš, úspech, kariéra, bude to práve táto modla, ktorá ti ukáže, aké priateľstvá máš pestovať, k akej chytrosti sa uchýliť, komu lichotiť... Samozrejme, každý boh dáva svojim uctievačom svoje sľuby a vieme, že boh peňazí,

Veľa sľubuje a aj plní, preto má veľa ctiteľov.

Musíte byť opatrní, pretože príkazy, ktoré vám dávajú tieto božské peniaze, sú zároveň príkazmi proti človeku. Tu Tiberius umiestnil svoju podobizeň, svoj obraz, na peniaze a je najvyšším pontifikom tých, ktorí uctievať peniaze.

Ježiš sa chce zamerať na tento odľudšťujúci kult, nie na to, či platiť alebo neplatiť dane, alebo či používať alebo nepoužívať túto menu na trhoch.

Upozornil na obraz a nápis a hovorí: **Vráťte cisárovi, čo je cisárovo!** Nehovorí, že **dajte cisárovi**, pýtali sa: **"Je dovolené dávať?"** A on odpovedal: **"Vráťte, nie dajte.** Čo vrátiť?

Nebudíme pokrytci, hovorí Ježiš: problémom nie je používať alebo nepoužívať cisárovu mincu, ale uvedomiť si, že aj vy, pokrytci, ste plne zapojení do filozofie tohto obrazu a tohto nápisu.

Filozofia, ktorá je základom pohanského sveta, ktorý uctieva antiboha.

Diabolské nie sú peniaze, ale ich uctievanie a peniaze, ktoré dávajú človeka do ich služieb.

Kto sa počíta v spoločnosti, ktorú vedie cisár, ktorý si na peniaze dáva pečiatku? Záleží na tom, kto má peniaze a ak ich produkuje. Tam, kde sa uctievať peniaze, má chudobný **hodnotu ako pár sandálov**, hovorí prorok Ámos, alebo: **"menej ako malá ovca"**, povedal Ježiš.

No, čo hovorí Ježiš?

Vráťte túto modlu cisárovi: on ju zaviedol do Izraela; nepatrí k duchovnej identite izraelského ľudu. Zachovajte si čistotu ako ľud zasvätený jedinému Bohu a vráťte pohanskému cisárovi jeho modloslužobné náboženstvo.

Ježiš od nich chce, aby išli k jadru problému.

Druhá vec, ktorú Ježiš hovorí: **"Vráťte Bohu, čo je Božie"**. Rozprava pokračuje o obraze a nápise, Tiberius dal svoj obraz a nápis na peniaze, kde dal Boh svoj obraz a nápis?

Všetci poznáme odpoveď, ktorá prichádza okamžite: na človeka položil svoj obraz. Na človeka umiestnil svoj nápis, umiestnil svoje meno.

Rozpráva sa príbeh o veľkom rabínovi Hillelovi, slávnom učiteľovi, ktorý žil jednu generáciu pred Ježišom. Rozpráva sa o ňom - a v Ježišových časoch to bol príbeh, ktorý poznali všetci, dokonca aj deti -, že na konci vyučovacej hodiny sa jeho žiaci spýtali učiteľa: Kam ideš? A on odpovedal: Idem splniť micvu, prikázanie Ale ktorú micvu ideš splniť?

Odpovedal: Idem sa okúpať. Učeníci povedali: Ale nikdy sme nepočuli, že by existovala micva, ktorá prikazuje kúpať sa.

Veľký rabín Hillel odpovedá: obrazy kráľov, ktoré stoja v divadlách, v cirkusoch, majú tých, ktorí ich umývajú, udržiavajú v čistote a sú za to platení. Ktokoľvek pohorší jednu z týchto sôch, dotkne sa priamo cisára. No my, ktorí sme boli stvorení na Boží obraz a podobu - ako hovorí Písmo -, o čo viac by sme mali udržiavať svoje telo čisté a umyté, aby sme si ho uctili.

Stvoriteľa, ktorému sa podobáme?

Povedal som, že tento príbeh je všetkým dobre známy. Tu je teda význam tohto obrázku. Ježiš chce, aby sa jeho poslucháči sústredili na toto: *Obnovte tento obraz boha, ktorým je Tibérius, veľkňaz kultu peňazí.*

A teraz sa pozrime, čo sa má vrátiť Bohu.

Treba vrátiť človeka, na ktorom je jeho obraz a na ktorom je nápis. V knihe Deuteronomium, ale v Starom zákone sa neustále píše: "*Kde Boh ustanovil svoje meno? Na Izraela položil svoje meno*" v 43. kapitole Izaiáša: "**sú to Izraeliti, ktorí nesú moje meno**", alebo v 14. kapitole Zjavenia: "**tých 144 000, ktorí nesú na čele napísané meno baránka, meno svojho otca**".

Boh umiestnil na človeka svoj obraz a nápis a musí ho vrátiť Bohu. Človeka si nemôžete privlastniť, pretože všetky tvory nám patria, človek nie! Človek patrí len Bohu.

Čo teda konkrétne musia vrátiť dve skupiny, ktorým Ježiš čelí? Cézar, nechajme to tak, čo majú vrátiť Bohu?

Herodiáni sú spolupracovníkmi Tiberiovej despotickej moci, ktorá sa zmocnila človeka, vykorisťuje ho, zotročuje. Rímska ríša je plná otrokov, čo je ospravedlnené peniazmi, ktoré ponížujú človeka a zbavujú ho slobody. A ak nie je slobodný, človek nemôže byť sám sebou, už sa nepodobá Bohu. Tam, kde chcú dnešní nadľudia stavať svoje veže, ktoré siahajú až do neba, sa deje presne to, čo hovorili rabíni o stavbe babylonskej veže: keď vraj z veže spadol človek, nikto si to nevšimol, ale keď sa rozbila tehla, všetci sa rozplakali.

Faraóni môžu používať kone, vozy, voly, ale nie človeka, pretože človek nepatrí im, patrí Bohu, musí byť vrátený Bohu!

Ježiš chce, aby sme pochopili toto: človek, ktorý je podriadený modlám a tyranom, nie je človekom. Nech teda herodiáni, ktorí podporujú túto politickú štruktúru, ktorá utláča človeka, vedia, že sa musia vrátiť k Bohu, a každý, kto zmýšľa ako oni, si musí urobiť spytovanie svedomia, pretože každý, kto vládne nad človekom, je herodián.

Aj farizeji museli odovzdať človeka späť Bohu. Katechéza u nich znamenala predstaviť človeka nie Bohu, ale modle, ktorú si vymysleli. Modla, pretože

Vyžadoval obety, dary, kadidlo, zápalné obety... Boh, ktorý udeľoval svoju priazeň tým, ktorí sa mu klaňali, ktorí poslúchali jeho príkazy a prísne trestali priestupky.

Toto nie je autentický Boh, toto nie je Boh Ježiša Nazaretského. Je to modla, ktorú vymysleli ľudia a ktorá zodpovedá ich uvažovaniu, ich kritériám. Oni ho vymysleli, oni ho stvorili, tohto Boha! On nie je pravý Boh, Boh lásky. Autentický obraz Boha, ktorý majú títo farizeji pred očami: je to človek Ježiš z Nazareta. Dokonale reprodukuje tento obraz, kto sa pridáva tohto obrazu človeka, priľnul k pravému Bohu.